

0 narodnosti.*)

Glasoviti general Türr je ravnokar na svetlo dal knjižico, ktera pretresa veliko pomembo narodnosti. Čujmo, kaj on piše o njej:

„Kdor hoče vprašati zgodovino in iskati pravih vzrokov vseh prepиров, ki so bili med národi, ta bode moral spoznati, da se vzrok dosedanjih vojsk ne smé toliko pripisovati svojeglavnosti vladarjev ali národov, kolikor onim kratkovidnim politikom, kateri se ravnaajo po napačnih diplomatskih načelih in si prilastujejo pravico, svet vladati po svoji modrosti. To napačno načelo jim je kakor sveto pismo, kteremu se brez greha ne sme premeniti ne ena črka. To so prav tisti možje, ki nimajo čuta za pravico, ki so načelo dobička (egoizma) spravili v okvir znanstvene sisteme in ki svetu trobijo, da v politiki osební dobiček stoji nad nраво. V ta namen so iznašli lastne izreke, kakoršni so na pr.: tukaj gré za opravičeno prevlado; tam za ohranitev evropskega ravnotežja ali za postavno pravico države kot države itd. itd.

Ali imajo vse države, sedaj obstoječe, pravico svojega obstanka? Čudno, pomembe polno vprašanje, kterega pa ne smemo prezirati; vprašanje, o kterem moramo govoriti, ako nočemo naravnost prekucniti vseh do sedaj veljavnih nauk (teorij) národnega prava. Kaj je prava podlaga vsaki državi? Narod. Kdor pritrdi temu izreku, ta mora priznati, da noben narod, če si ga tudi podjarmi njegov močnejši sosed, s tem ne more zgubiti pravice do svojega obstanka. Ta pravica mora iti v zgubo ali ostariti le tedaj, kedar se različna plemena prerodijo tako, da se prelijo v en narod. Dokler pa narod živi, dokler čut národnosti narodu ne umrje v srcu, dotle ima tudi pravico do svojega obstanka in to v najširjem obsegu. Kaj premore krivica proti tej pravici? Sila, ki je izpodkopala samostojnost kakovega národa, nikdar ne more biti tako stara, kakor pravica podjarmljenega národa.

Človeške združbe se snujejo vsled natorne postave po nekakih vzajemnih vzorih in načelih; prav tako se tudi države zbirajo po isti naravni postavi, kedar se sestavljajo iz različnih narodnosti. Kakor se vsaka združba sama vlada po svojem, tako mora tudi vsakemu národu mogoče biti, vladati samega sebe. Niti po načelu lastnega dobička niti iz kterega koli obzira si noben narod ne sme vtelesiti družega národa, kakor si noben posestnik ne smé prisvojiti njive svojega soseda zaradi tega, ker mu kaže korist.

Národnost je državam prvotna podlaga. Če tudi država pogine kot država, národ vendar ostane, in prav s tem obstankom obdrži večno pravico, zopet pridobiti si svojo politično samostalnost.

Načelo národnosti je edino, ki vodi do jasnih, določnih in neovrgljivih sklepov. Zapeljivim sklepom diplomatske prekanjenosti nikdo več ne verjame, zato je že treba sirove sile. Najboljša in najtrdnjša meja je tista, ktero pravica odkazuje, ker si jo brani vsak narod. Privrženci in fanatiki stare politike radi pritrjujejo, da je gnjusobno hudodelstvo, komu kratiti njegovo pravično posestvo, ali mu ga celó vzeti; toda kar

nič jih ne straši to hudodelstvo, da jarmijo narode. Ali mar narod ni skupina posamesnih oseb? In ali imamo dvojno nраво: eno za slabe, eno za močne? — Načelo narodnosti je bramba vsem velikim in malim, in najgotovše poročstvo za ohranjenje miru. Po njem bi se zlasti Avstrija okrepčala in zopet zadobila svojo prejšnjo moč. Zato mora določno in za vselej slovo dati politiki Meternihovi in njegovih učencev; odpovedati se mora pogubljivi centralizaciji, ker se je še vselej pokazalo, da je bila le domišljija. Naj naši državniki ne zapirajo oči dogodbam, naj iz preteklih nesrečnih skušenj posamejajo nauk, da dosednji trud, avstrijske narode ponemčiti, ni okrepčal habsburškega prestola, ampak da ga je oslabil in pripeljal do zgube pri Sadovi.

V vsaki človeški družbi ima vsaka posamesna oseba pravico do družbinega življenja; prav tako mora vsaka država, sestavljena iz različnih narodov, vsakemu národu priznati in varovati pravico, ne le da se svobodno notranje politično razvija in ohrani, ampak da si tudi ustvari zavode, ki so primerni narodnim posebnostim. Čem vestnejše se država ogiblje vsake sile v notranje narodno življenje, čem bolj podpira narodni čut svojih narodov, čem pravičnejša jim je, tem bolj bode narode vleklo do vzajemnega središča, in to ne le nagnjenje, ampak tudi dobiček, tem prostovoljnejše in določnejše se bodo zedinili z vlado na občni blagor vseh. Z železnimi verigami despotizma in sile se različni narodi nikdar ne zvežejo v ubrano celoto. Despotizmu je vrh tega za vselej odkljkalo. Vladarjeva, zaupanje budeča, in odkritosrčna liberalnost v pravem pomenu bode poglavitna vez, ki more različne narode avstrijske države zediniti med seboj; to je pa tudi edina trdna in stanovitna vez.

Ako vlada tako ravna, ne bode jej treba strašiti se, ako tu ali tam kaj zaropče. Zmernosti in pametni politiki nasproti bode vsak upor brez moči; več ne bode treba plat zvoná biti, če se kje na političnem obnebj prikaže kakov črn oblak. Vlada naj si resno prizadeva, v duhu pravega liberalizma, pravice in zmernosti rešiti vprašanje o narodnosti, potem bode smela brez skrbi gledati v prihodnost, naj pridejo kakoršni koli viharji.“

Slovstvene stvari.

Nauk o telovadbi.

Prvi del te knjige, kterega je še izdal bil med tem razpuščení „Južni Sokol“, začel se je prodajati. Prevzelo je te knjige, ktere je skoraj poldrugo leto pokrival uradnijski prah, z drugo zapuščino „Južnega Sokola“ vred novo društvo Sokolovo, in misli nadaljevati delo, brž ko se bode kaj dosti razprodalo omenjenega prvega zvezka. Ta obsega (na 1³/₄ pôle velike osmerke): „Proste vaje (Freiübungen) z nekterimi rednimi vajami (Ordnungsübungen)“. Po kratkem vvodu so najprej razložene „posebne vaje“ (z glavo, s trupom, z rokama, z nogama), in potem so popisane „nektre izmed prostih vaj“ v sledeči vrsti: A) vaje z rokama; B) z nogama; C) v napadu; C) s trupom; D) v oprteji leži; E) z medsebnó (vzajemno) podporo ali vaje, pri kterih se združijo po več telovadcev, po dva ali trije; sem spada tudi borba (Ringens); F) vaje v hoji; H) v tekanji; I) v poskoku (Hüpfen); J) v skakanji. Sestavil je bil gradivo najprej izurjeni prvosokol g. Viktor Koloreto, in sicer nemški, ker telovadske terminologije v slovenskem ni bilo; poslovenil je nemški spis g. Franjo Levstik, kterega sta v tem podpirala gg. Luka Svetec in prof. Vavru. Koliko težave je prizadevala ta prestava, tega se bode preveril vsak, kdor

*) „Laib. Zeit.“, ki se je v soboto tako zelo spozabila zoper svoj princip, da je narodnjakom celó iz „Volksfreunda“ citirala narodni ideji sovražni sestavek, priporočamo ta izpisek iz Türrrove brošure. Mi smo dobri prijatli „Volksfreund-u“, dokler se v sladkem svojem germanskem čutji: „beati possidentes“, ne podaja na narodno polje. Al da si „Laib. Ztg.“, kteri so „klerikalci“ hud trn v peti, pomoči išče v njihovih časnikih, to pač kaže, da sama čuti, da velikanska ideja, ki dandanes giblje svet, narodna je ideja. — Zakaj „Laib.“ neki ne citira „Volksfreundovih“ člankov zoper civilni zakon itd., ker jej je tako visoka avtoriteta?